

DERINIMO PAŽYMA
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 128, 141 IR 142 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO BEI
KODEKSO PAPILDYMO 174¹ STRAIPSNIŲ ĮSTATYMO PROJEKTO

Institucija	Pastabos	Įvertinimas
Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros (toliau – Generalinė prokuratūra) 2022-02-08 raštas Nr. 17.2.-542	<p>Atsižvelgdami į Direktyvos 2013/48/ES 5 straipsnio 3 dalies nuostatas, siūlome Baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 128 straipsnio 1 dalies pakeitimą išdėstyti taip:</p> <p>„1. Paskiriant suėmimą dalyvavęs prokuroras nedelsdamas privalo apie įtariamojo suėmimą pranešti vienam iš suimtojo nurodytų šeimos narių, artimųjų giminaičių arba kitam suimtojo nurodytam asmeniui. Jeigu suimtas joks asmens nenurodo, prokuroras savo nuožiūra turi pranešti vienam iš įtariamojo šeimos narių ar artimųjų giminaičių, jei šį pavyksta nustatyti. Jeigu suimtas yra nepilnametis, prokuroras nedelsdamas privalo apie nepilnamečio įtariamojo suėmimą pranešti nepilnamečio tėvams arba kitiems atstovams pagal įstatymą, o kai toks pranešimas prieštarautų suimto nepilnamečio interesams, – kitam tinkamam pilnamečiui asmeniui. Be to, suimtam įtariamajam turi būti nedelsiant sudaryta galimybė pačiam susisiekti su vienu iš jo nurodytų šeimos narių, artimųjų giminaičių arba kitu suimtojo nurodytu asmeniu. Pagrįstai manydamas, kad toks pranešimas arba susisiekimas keltų realų pavojų suimtojo šeimos narių, artimųjų giminaičių ar kitų asmenų gyvybei, sveikatai ar laisvei arba pakenktų vykstančiam baudžiamajam procesui, prokuroras neatidėliodamas motyvuotu nutarimu laikinai gali atsisakyti pranešti apie paskirtą suėmimą arba neleisti susisiekti su suimtojo nurodytu asmeniu, jeigu tai pakenktų išteisinio tyrimo sėkmei arba sukeltų pavojų suimtojo šeimos narių, artimųjų giminaičių ar kitų asmenų saugumui. Šiuo atveju, taip pat tais atvejais, kai suimtas nepilnametis neturi tėvų ar kitų atstovų pagal įstatymą ar jų nepavyksta nustatyti arba kai pranešimas šiems asmenims prieštarautų</p>	<p>Nepritarti.</p> <p>Pirma, pažymėtina, kad Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalyje (nuostatos, leidžiančios nukrypti nuo teisės reikalauti, kad apie laisvės atėmimą būtų informuotas trečiasis asmuo, taikymo) yra įtvirtintos nuostatos, jog valstybės narės gali laikinai nukrypti nuo 1 ir 2 dalyse nustatytų teisių taikymo, jei, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes, tai pateisinama dėl vienos iš šių įtikinamų priežasčių: a) kai yra <i>neatidėliotinas poreikis</i> išvengti rimtų neigiamų pasekmių asmens gyvybei, laisvei arba fizinei neliečiamybei; b) kai yra <i>neatidėliotinas poreikis</i> užkirsti kelią padėčiai, kai baudžiamajam procesui galėtų kilti rimtas pavojus“. Iš pateiktų Direktyvos 2013/48 nuostatų turinio matyti, jog <i>neatidėliotinum</i> reikalavimas yra sietinas su būtinosiomis sąlygomis (<i>conditio sine qua non</i>), leidžiančiomis prokurorui laikinai atsisakyti pranešti apie paskirtą suėmimą arba neleisti susisiekti su suimtojo nurodytu asmeniu. Savo ruožtu, minėtos nuostatos tikslingai inkorporuotos į keičiamą teisinį reguliavimą, kadangi <i>neatidėliotinum</i> reikalavimas yra būtina sąlyga aptariamo aspekto kontekste. Visgi, Generalinė prokuratūra, įvertinusi pateiktą derinti teisinio reguliavimo pakeitimo projektą, BPK 128 straipsnio 1 dalyje siekiamą įtvirtinti <i>neatidėliotinum</i> požymį siūlo sieti ne su būtinosiomis sąlygomis, kurių visumai esant prokurorui suteikiama teisė laikinai atsisakyti pranešti apie paskirtą suėmimą arba neleisti susisiekti su suimtojo nurodytu asmeniu, o su reikalavimu prokurorui esant</p>

	<p>suiunto nepilnamečio interesams, apie nepilnamečio įtariamojo suėmimą būtina nedelsiant pranešti valstybinei vaiko teisių apsaugos institucijai. Prokuroro nutarimas per penkias dienas nuo nutarimo nuorašo įteikimo įtariamajam ar jo gynėjui dienos gali būti apskųstas ikiteisminio tyrimo teisėjui. Ikiteisminio tyrimo teisėjas privalo šį skundą išnagrinėti per septynias dienas nuo jo gavimo ir priimti nutartį. Ikiteisminio tyrimo teisėjo priimta nutartis neskundžiama.“</p> <p>Rengėjams visgi pasirinkus Projekte siūlomą BPK 128 straipsnio 1 dalies formuluotę, siūlytina papildančiame sakinyje atsisakyti pertekliniu laikytino žodžio „Neatidėliotinais“, vietoj jo įrašyti žodį „Tais“ ir šį sakinį išdėstyti taip:</p> <p>„<...> Tais Neatidėliotinais atvejais, kai pagrįstai manoma, kad toks pranešimas arba susisiekimas keltų realų pavojų suiunto šeimos narių, artimųjų giminaičių ar kitų asmenų gyvybei, sveikatai ar laisvei arba pakenktų vykstančiam baudžiamajam procesui, prokuroras motyvuotu nutarimu laikinai gali atsisakyti pranešti apie paskirtą suėmimą arba neleisti susisiekti su suiunto nurodytu asmeniu <...>.</p>	<p>minėtų sąlygų visumai veikti <i>nedelsiant</i> ir priimti dėl to procesinį sprendimą – motyvuotą nutarimą. Privalu pastebėti, kad pateiktas siūlymas iš <i>esmės nėra orientuotas</i> į Direktyvos 2013/48 nuostatų įgyvendinimą, be kita ko, ir į Europos Komisijos (toliau – Komisija) identifikuotų nacionalinio teisinio reguliavimo spragų šalinimą.</p> <p>Verta atkreipti dėmesį ir į tai, kad BPK 128 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, yra įtvirtintos sekančios nuostatos: „Paskiriant suėmimą dalyvavęs prokuroras nedelsdamas privalo apie įtariamojo suėmimą pranešti vienam iš suiunto nurodytų šeimos narių, artimųjų giminaičių arba kitam suiunto nurodytam asmeniui [...]“. Iš pateiktų nuostatų loginės analizės, seka tai, kad delsimas pranešti apie pastarojo suėmimą yra neleistinas. Siekiant išvengti nepagrįsto delsimo prokuroras turi neatidėliotinai priimti vieną iš sekančių sprendimų, t. y.: i) pranešti apie įtariamojo suėmimą BPK 128 straipsnio 1 dalyje nurodytiems subjektams ar leisti su jais susisiekti; arba ii) priimti procesinį sprendimą laikinai atsisakyti tai padaryti. Iš pateikto argumentavimo seka, kad analizuojamos BPK nuostatos <i>implicitiškai</i> įpareigoja prokurorą neatidėliotinai veikti ir tais atvejais, kai yra pagrindas laikinai atsisakyti pranešti apie paskirtą suėmimą arba neleisti susisiekti su suiunto nurodytu asmeniu ir dėl to priimti procesinį sprendimą – motyvuotą nutarimą. Atsižvelgiant į tai, Generalinės prokuratūros siūlomas pakeitimas laikytinas, be kita ko, pertekliniu, kadangi siūlomas įtvirtinti reguliavimas neturi jokios teorinės ar praktinės reikšmės.</p> <p>Antra, pastaboje siūloma išbraukti iš BPK 128 straipsnio 1 dalies nuostatų neatidėliotinumą požymį kaip perteklinį. Šiame kontekste privalu pastebėti, jog Komisija, išanalizavusi šiuo metu galiojančią Lietuvos</p>
--	--	--

		<p>nacionalinį teisinį reglamentavimą, kuriuo buvo perkeltos Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalies a ir b punktų nuostatos, nustatė, kad BPK 128 straipsnio 1 dalyje neatsižvelgiama į <i>neatidėliotinumą</i> reikalavimą konkrečios bylos atžvilgiu, kaip tai nustatyta anksčiau minėtose Direktyvos 2013/48 nuostatose. Ryšium su išdėstytu, Komisija yra pradėjusi Europos Sąjungos (toliau – ES) teisės pažeidimo procedūrą Nr. INFR(2021)2138. Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad pašalinus <i>neatidėliotinumą</i> požymį iš pateikto derinti teisinio reguliavimo <u>nebus išspręstos</u> Komisijos identifikuotos nacionalinio teisinio reguliavimo spragos, kas suponuos netinkamą ES priimtų įsipareigojimų vykdymą ir neigiamas pasekmes Lietuvos Respublikai.</p>
<p>Lietuvos nusikaltimų aukų rėmimo asociacijos 2022-02-08 raštas Nr. (S1.1.)-1</p>	<p>BPK 128 str. 1 dalies pakeitimo redakcijoje po žodžių „<.> suimtojo nurodytu asmeniu“ siūlomas toks papildymas-pakeitimas: „Neatidėliotinais atvejais, kai pagrįstai manoma, kad toks pranešimas arba susisiekimas keltų realų pavojų suimtojo šeimos narių, artimųjų giminaičių ar kitų asmenų gyvybei, sveikatai ar laisvei arba pakenktų vykstančiam baudžiamajam procesui, ~~Prokuroras~~ prokuroras motyvuotu nutarimu laikinai gali atsisakyti pranešti apie paskirtą suėmimą arba neleisti susisiekti su suimtojo nurodytu asmeniu, ~~jeigu tai pakenktų ikiteisminio tyrimo sėkmei arba sukeltų pavojų suimtojo šeimos narių, artimųjų giminaičių ar kitų asmenų saugumui~~“. Mūsų požiūriu naudojama sąvoka „pakenktų vykstančiam baudžiamajam procesui“ yra labai plati ir neatspindi baudžiamojo proceso stadijos, kurioje suteikiama diskrecija prokurorui. Sąvoka „vykstantis baudžiamasis procesas“ LR Baudžiamojo proceso kodekse naudojama tik vieninteliame 93 straipsnyje 1 dalyje, apibudinant daiktų, turinčių reikšmės nusikalstamai veikai tirti ir nagrinėti, laikymo terminus ir perdavimo tvarką. Tai yra logiška, kadangi daiktų likimas sprendžiamas visose baudžiamojo proceso stadijose, kaip ikiteisminio tyrimo, taip ir baudžiamosios bylos nagrinėjimo</p>	<p>Nepritarti. Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalyje (nuostatos, leidžiančios nukrypti nuo teisės reikalauti, kad apie laisvės atėmimą būtų informuotas trečiasis asmuo, taikymo) yra įtvirtinta, kad valstybės narės gali laikinai nukrypti nuo 1 ir 2 dalyse nustatytų teisių taikymo, jei, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes, tai pateisinama dėl vienos iš šių įtikinamų priežasčių: [...] b) kai yra neatidėliotinas poreikis užkirsti kelią padėčiai, kai <i>baudžiamajam procesui</i> galėtų kilti rimtas pavojus“. Komisija, įvertinusi BPK 128 straipsnio 1 dalies nuostatas, kuriomis buvo užtikrintas Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalyje b punkto perkėlimas į nacionalinę teisę, nustatė, kad šiuo metu galiojančioje BPK 128 straipsnio 1 dalies redakcijoje numatyta bendra nuoroda į pakenkimą ikiteisminio tyrimo sėkmei <i>neatitinka reikalavimo</i>, kad turi būti kilęs rimtas pavojus procesui, kaip tai reikalaujama pagal Direktyvos (ES) 2013/48 5 straipsnio 3 dalies b punktą. Šiame kontekste pastebėtina, kad terminas „pakenkimas ikiteisminio tyrimo sėkmei“</p>

	<p>teisme stadijose. Atsižvelgiant į tai, tikslinga palikti šio 128 str. 1 dalies senos redakcijos sąvoka „pakenktų ikiteisminiam tyrimui“.</p>	<p>aprečia tik vieną ir tik pirminę baudžiamojo proceso stadiją, tuo tarpu Direktyvos (ES) 2013/48 5 straipsnio 3 dalies b punkto nuostatos numato savo pobūdžiu platesnę „baudžiamojo proceso“ definiciją, kompleksiškai apimančią visus baudžiamojo proceso elementus. Be to, nagrinėjamoje situacijoje kvestionuotinas ir šiuo metu įtvirtinto „sėkmės“ termino tinkamumas potencialiai žalai (rimtam pavojui) baudžiamajam procesui apibrėžti. Lietuvos kalbos žodyne terminas „sėkmė“ apibrėžiamas kaip: a) sekimasis, laimė; ar b) padarinys, rezultatas. Šiame kontekste pastebėtina, kad ikiteisminio tyrimo metu atliekami veiksmai yra suplanuotas ir koordinuotas procesas, todėl tokių veiksmų rezultatas neturėtų būti grindžiamas vien tik sekimosi ar laimės samprata. Tuo tarpu nagrinėjant sėkmės apibrėžtį, kuri suprantama kaip padarinys ar rezultatas, svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog ikiteisminio tyrimo stadija laiko prasme yra apibrėžtas procesas, kuris po atliktų veiksmų suponuoja sekančius padarinius – procesinius sprendimus: 1) ikiteisminis tyrimas nutraukiamas ar sustabdomas; 2) byla perduodama teismui nagrinėjimui. Iš to seka, kad terminas „pakenkimas ikiteisminio tyrimo sėkmei“ iš esmės suponuoja potencialią žalą ikiteisminio tyrimo rezultatui, t. y. baudžiamosios bylos perdavimui į teismą, kas nagrinėjamo aspektu laikytina per plačia reikšme, be kita ko, neįgyvendinančia ir Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalyje b punkto nuostatų. Atsakant į pastabos autoriaus argumentus, svarbu pastebėti ir tai, kad terminas „vykstantis baudžiamasis procesas“ vartojamas ne tik BPK 93 straipsnyje 1 dalyje, bet ir 8 straipsnio 2 ir 5 dalyse, 43 straipsnyje, todėl sistemiškai dera prie BPK įtvirtintų nuostatų. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad BPK 128 straipsnio 1 dalyje siūlytinas įtvirtinti terminas „pakenktų vykstančiam baudžiamajam procesui“ pilnai</p>
--	---	--

		atitinka Direktyvos 2013/48 5 straipsnio 3 dalyje b punkto nuostatas (kuriuose vartojama būtent <i>baudžiamojo proceso</i> sąvoka), tuo pačiu ir išsprendžia Komisijos identifikuotas spragas.
	<p>Projekto rengėjams yra siūloma atsižvelgti į Lietuvos BPK 128 str. 1 d. nuostatą, kad prokuroras „motyvuotu nutarimu laikinai gali atsisakyti pranešti apie paskirtą suėmimą arba neleisti susisiekti su suimtojo nurodytu asmeniu“. Ši prokuroro diskrecija nėra apibrėžta jokiais terminais ar ikiteisminio tyrimo vyksmo aplinkybėmis, galimybėmis atlikti tam tikrus ikiteisminius tyrimo veiksmus ir pan., kas sukelia galimybę piktnaudžiauti šia diskrecija ir pažeisti žmogaus teises. Pažymime, kad tai yra reikšminga, laikantis asmens nekaltumo prezumpcijos principo. Atsižvelgiant į tai, siūlome, laikantis baudžiamojo proceso kodekse suėmimo doktrinoje nusistovėjusių terminų kontekste, nustatyti maksimaliai leistina suėmimo pranešimo „tylos“ terminą.</p> <p>Atsižvelgiant į šiuos motyvus, siūlome papildyti šį straipsnį ir po žodžių „Šiuo atveju“ dėstyti taip: „Šiuo atveju, prokuroras nutarimu nustato terminą, kuris negali būti ilgesnis nei 10 dienų nuo asmens laikino sulaikymo laiko pradžios. ~~taip pat tais~~ Tais atvejais, kai suimtas nepilnametis neturi<...>“.</p>	<p>Nepritarti. BPK 11 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta, jog procesinės prievartos priemonės turi būti taikomos tik tais atvejais, kai be jų negalima pasiekti reikiamų proceso tikslų. Bet kokios procesinės prievartos priemonės taikymas turi būti <i>nedelsiant</i> nutrauktas, kai tai tampa nereikalinga. Savo ruožtu, Konstitucinio Teismo praktikoje taip pat nurodoma, kad už teisės pažeidimus valstybės nustatomos poveikio priemonės turi būti proporcingos (adekvačios) teisės pažeidimui, jos turi atitikti siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus, <i>neturi varžyti asmens akivaizdžiai labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti</i>¹. Pažymėtina, kad minėtos nuostatos neabejotinai įpareigoja teisėsaugos institucijų atstovus taikant bet kokius suvaržymus asmeniui baudžiamojo proceso metu (įskaitant ir analizuojamas priemones) paisyti proporcingumo principo reikalavimų. Šiame kontekste svarbu pabrėžti ir tai, kad ir Direktyvos 2013/48 nuostatos nenumato pareigų valstybės narėms reglamentuoti atitinkamus terminus („tylos terminus“), kuriais vadovaujantis būtų leidžiama laikinai nukrypti nuo pareigos pranešti apie paskirtą suėmimą arba susisiekti su suimtojo nurodytu asmeniu, be to, Komisija įvertinus nustatyta nacionalinį teisinį reguliavimą pastabų analizuojamais klausimais taip pat nėra pateikusi. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad aukščiau išdėstytas reguliavimas pilnai užtikrina, be kita ko, ir ES žmogaus teisių apsaugos standartus, todėl laikytinas pakankamu.</p>

¹ Konstitucinio Teismo 2005 m. lapkričio 10 d., 2008 m. sausio 21 d., 2008 m. kovo 15 d., 2008 m. rugsėjo 17 d., 2009 m. balandžio 10 d. nutarimai

		<p>Tuo tarpu siūlomas reglamentavimas, nustatyti konkrečius terminus per kuriuos prokurorui suteikiama teisė laikinai atsisakyti pranešti apie paskirtą suėmimą arba neleisti susisiekti su suimtojo nurodytu asmeniu, gali sąlygoti visiškai priešingą efektą nei siekia pastabos autorius, pvz. gali sudaryti prielaidas nepageidautinai praktikai, kai ribojimai būtų taikomi ilgiau nei tai būtina, ryšium su tuo, kad baudžiamojo proceso įstatymas leidžia tai daryti iki konkretaus termino – taigi toks reglamentavimas gali nustatyti ne „tylos“ terminą, kaip teigia pastabos autorius, o atvirkščiai numatyti analizuojamos priemonės taikymo „tolerancijos ribas“, nors ir tam nėra aiškaus būtinumo. Savo ruožtu pastebėtina ir tai, kad teisėsaugos veikloje susiduriama ir su itin pavojinga, organizuota nusikalstama veikla, kurios ištyrimas neretai reikalauja didelių laiko sąnaudų, todėl abejotina, ar tokiais ypatingais atvejais autoriaus pasiūlytas terminas vienareikšmiškai būtų pakankamas užkirsti kelią pavojui asmenų gyvybei ar sveikatai, be kita ko, ir pavojui baudžiamajam procesui.</p>
<p>Nacionalinės teismų administracijos 2021-12-16 raštas Nr. 4R-1622-(6.6)</p>	<p>Pastebėtina, jog baudžiamajame procese atskirais atvejais gali būti skiriam ir atliekama kompleksinė kelių skirtingų rūšių teismo ekspertizė (Aprašo 17 punktą, Teismo ekspertizių darymo nuostatų 12 punktą), pavyzdžiui, kompleksinė teismo psichologijos ir teismo psichiatrijos ekspertizė. Iš Įstatymo projekto 2 straipsnio nuostatų nėra aišku, ar tokiais atvejais ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu, ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartimi būtų taikytina BPK 142 straipsnio 2 dalyje siūloma reglamentuoti procesinę prievartos priemonę – atvesdinimas pas teismo ekspertą ar į teismo ekspertizės įstaigą. Atsižvelgiant į tai, svarstytinas Įstatymo projekto 2 straipsnio praktinio įgyvendinimo klausimas.</p>	<p>Nepritarti.</p> <p>Teismo psichiatrijos ekspertizė yra vienas iš kompleksinės teismo psichiatrijos ir teismo psichologijos ekspertizės (Aprašo 17 punktą, Teismo ekspertizių darymo nuostatų 12 punktą) elementų (dalis atliekamų veiksmų savo pobūdžiu yra analogiški), todėl manytina, kad atskirai reglamentuoti pastarąją (kompleksinę) teismo ekspertizės rūšį pateiktame derinti teisiniame reglamentavime nėra tikslinga. Savo ruožtu, manytina, kad įtvirtinus pateiktą derinti reglamentavimą būtų klaidinga apeliuoti į prielaidą, jog <i>kompleksinė teismo psichiatrijos ir teismo psichologijos ekspertizė</i> yra atskira ekspertizės rūšis, todėl atvesdinimo procesinės prievartos priemonė tokiais atvejais negalėtų būti taikoma. Be kita</p>

		ko, toks ekspertizių skirstymas nėra numatytas ir šiuo metu galiojančioje BPK 141 straipsnio, kuriame įtvirtinta procesinė prievartos priemonė – atidavimas į sveikatos priežiūros įstaigą, redakcijoje. Vis dėl to, tai netrukdo teismams skirti <i>kompleksines teismo psichiatrijos ir teismo psichologijos ekspertizes</i> bei atiduoti asmenis į teismo ekspertizės įstaigą šioms ekspertizėms atlikti ²).
Vidaus reikalų ministerijos 2021-12-23 raštas Nr. 1D-7272	<p>Iš esmės pritariame siūlomiems teisinio reguliavimo pakeitimams.</p> <p>Taip pat norime atkreipti dėmesį į tai, kad atvesdinimo institutas yra numatytas ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse (toliau – ANK), tačiau šiuo metu nei ANK, nei Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse (toliau – BPK) nėra nustatytas atvesdinimo terminas ir išsamesnė jo vykdymo tvarka. Pažymėtina, kad atvesdinimas susijęs su asmens laisvės apribojimu, todėl svarstytina, ar įstatymuose neturi būti nustatytas ilgiausias terminas, kuriam pasibaigus negalėtų būti tęsiamas atvesdinimo procesas. Mūsų vertinimu, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos teritorijos dydį ir galimą judėjimo joje greitį, tikras asmenų laisvės apribojimas, susijęs su jų atvesdinimu, neturėtų trukti ilgiau kaip septynias valandas, todėl siūlome įvertinti galimybę papildyti Įstatymo projektu keičiamą BPK 142 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:</p> <p>„1. Įtariamasis, kaltinamasis, nukentėjusysis ir kiekvienas šaukiamas kaip liudytojas asmuo privalo šaukiami atvykti pas ikiteisminio tyrimo pareigūną, prokurorą ar į teismą. Be pateisinamos priežasties neatvykęs pas ikiteisminio tyrimo pareigūną, prokurorą ar į teismą įtariamasis, kaltinamasis,</p>	<p>Nepritarti.</p> <p>Pirma. Privalu pabrėžti, kad pateikti siūlymai <i>nėra susiję</i> su pateikto derinti teisinio reglamentavimo tikslais, kurie nukreipti į Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. birželio 26 d. paskelbtame Lietuvos Respublikai nepalankiame sprendime byloje D. R. prieš Lietuvą (peticijos Nr. 691/15) nustatytų nacionalinio teisinio reguliavimo spragų šalinimą, todėl laikytini peržengiantys Įstatymo projekto užsibrėžto tikslo ribas.</p> <p>Antra. BPK 11 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta, jog procesinės prievartos priemonės turi būti taikomos tik tais atvejais, kai be jų negalima pasiekti reikiamų proceso tikslų. Bet kokios procesinės prievartos priemonės taikymas turi būti <i>nedelsiant</i> nutrauktas, kai tai tampa nereikalinga. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje taip pat suformuluotos nuostatos, kad už teisės pažeidimus valstybės nustatomos poveikio priemonės turi būti proporcingos (adekvačios) teisės pažeidimui, jos turi atitikti siekiamus teisėtus ir visuotinai svarbius tikslus, <i>neturi varžyti asmens akivaizdžiai labiau, negu reikia šiems tikslams pasiekti</i>³. Savo ruožtu, minėtos nuostatos neabejotinai suponuoja ir tai, jog su procesinėmis</p>

² žr. pvz., Kauno apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2013 m. spalio 17 d. nutartį baudžiamojoje byloje Nr. 1S-1493-579/2013, Panevėžio apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. gegužės 12 d. nutartį baudžiamojoje byloje Nr. 1S-450-366/2014

³ Konstitucinio Teismo 2005 m. lapkričio 10 d., 2008 m. sausio 21 d., 2008 m. kovo 15 d., 2008 m. rugsėjo 17 d., 2009 m. balandžio 10 d. nutarimai

<p>nukentėjusysis ar liudytojas gali būti atvesdinami. Atvesdinimas nuo jo pradėjimo iki asmens pristatymo ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarime, ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartyje nurodytam pareigūnui ar į nurodytą vietą negali trukti ilgiau nei septynias valandas. ~~Jeigu įtariamojo ar kaltinamojo buvimo vieta nežinoma, ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu ar teismo nutartimi skelbiama įtariamojo ar kaltinamojo paieška. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas privalo apie įtariamojo paieškos paskelbimą nedelsdamas raštu pranešti prokurorui.~~</p> <p>Svarstyti ir atvesdinimo vykdymo tvarkos reglamentavimo tikslingumas. Atsižvelgiant į tai, kad pagal siūlomą BPK pakeitimą atvesdinimo pradžios ir pabaigos laikas turėtų teisinę reikšmę, tikslinga nustatyti, kaip laikas bus fiksuojamas (dokumento forma ir pan.), reglamentuoti atvesdinimo vykdymo tvarką, nepilnamečių asmenų ir asmenų, turinčių nepilnamečių vaikų, atvesdinimo ypatumus. Siūlome įvertinti galimybę Įstatymo projektu keičiamo BPK 142 straipsnio 4 dalį (galiojančio BPK 142 straipsnio 2 dalį) pakeisti ir ją išdėstyti taip:</p> <p>„4.2. Asmenį Lietuvos Respublikos Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka atvesdina policija ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu, ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartimi.“</p> <p>Atvesdinimo tvarka galėtų būti patvirtinta Lietuvos policijos generalinio komisaro arba Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymu.</p> <p>Pritarus minėtiems pasiūlymams, Įstatymo projektas papildytinas nuostatomis dėl įstatymo įsigaliojimo termino. Išankstiniu vertinimu, atsižvelgiant į Įstatymo projektui svarstyti ir atvesdinimo vykdymo tvarkai parengti reikalingą laiką, siūlomi pakeitimai galėtų įsigalioti nuo 2023 m. gruodžio 31 d.</p>	<p>prievartos priemonėmis, be kita ko ir su atvesdinimu, susijusios vykdymo procedūros turi būti įgyvendintos <i>per įmanomai trumpiausius terminus</i>, siekiant išvengti perteklinio ir nepagrįsto asmens laisvės ribojimo. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta ir, be kita ko, į pasiūlymo autoriaus operuojamą Lietuvos Respublikos teritorijos dydį ir galimą judėjimo joje greitį, manytina, jog atvesdinimo procesinė prievartos priemonė turėtų būti vykdoma griežtai per įmanomus trumpiausius terminus, t. y. tik per tokį laiko tarpą, kuris objektyviai būtinas siekiamam tikslui pasiekti. Tuo tarpu nepagrįstas delsimas, galintis trukti net 7 valandas, atvesdinimo vykdymo metu pristatyti asmenį pas ikiteisminio tyrimo pareigūną, prokurorą ar į teismą, <i>laikytinas pertekliniu asmens laisvės ribojimu</i> (savo ruožtu ir proporcingumo principo pažeidimu).</p> <p>Trečia. Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad įstatymų leidėjas atvesdinimo įgyvendinimą yra delegavęs išskirtiniam subjektui. BPK 142 straipsnio 2 dalyje teigiama, jog asmenį atvesdina policija ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro nutarimu, ikiteisminio tyrimo teisėjo ar teismo nutartimi. Atsižvelgiant į tai, neabejotina, kad pateiktu siūlymu siekiama apibrėžti išimtinai vienos įstaigos personalo veiklos terminus vykdant analizuojamą procesinę prievartos priemonę. Visgi, manytina, kad siekiant efektyviau vykdyti atvesdinimo kontrolę tikslinga atitinkamus teisinius mechanizmus diegti įstaigos, kuri turi įgaliojimus kontroliuoti personalą vykdantį atvesdinimo procesinės prievartos priemonę, lokaliniais teisės aktais, todėl pritartina siekiamybei atvesdinimo tvarką reglamentuoti Lietuvos policijos generalinio komisaro arba Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro įsakymu. Šiame kontekste būtina atkreipti dėmesį ir į tai, kad atvesdinimo</p>
--	--

	<p>Taip pat siekiant tinkamo ir aiškaus atvesdinimo instituto teisinio reguliavimo, siūlome įvertinti galimybę kartu su pasiūlymais keisti BPK teikti ir ANK 596 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą ir pasiūlyti minėto straipsnio 4 dalį išdėstyti taip:</p> <p>„4. Asmenį atvesdina policija administracinį nusižengimą tiriančio pareigūno ar ne teismo tvarka nagrinėjančios institucijos (pareigūno) prašymu ar teismo nutartimi. Atliekant atvesdinimą <i>mutatis mutandis</i> taikomos Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos.“.</p>	<p>institutas BPK nėra naujas ir vykdomas nuosekliai nuo pat baudžiamojo proceso įstatymo įsigaliojimo. Per minėtą pakankamai ilgą laiką tarpą neabejotinai susiformavo ir šios priemonės vykdymo praktika, tad, tik šiuo momentu iškeltos iniciatyvos dėl poreikio reglamentuoti atvesdinimo tvarką yra šiek tiek stebinančios. Šiame kontekste būtina pastebėti ir tai, kad minėtam tikslui pasiekti siūlomas įtvirtinti teisinis reglamentavimas BPK nėra būtinas, todėl jis laikytinas pertekliniu.</p>
<p>Nacionalinės teismų administracijos 2022-04-08 raštas Nr. 4R-659-(6.6.Mr)</p>	<p>Susipažinta su Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos parengtu Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso papildymo 174¹ straipsniu projektu Nr. 22-4997 (toliau – Projektas), parengtu reaguojant į Europos Komisijos keliamus klausimus dėl 2017 m. spalio 12 d. Europos Tarybos reglamento (ES) 2017/1939, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas Europos prokuratūros įsteigimo srityje, įgyvendinimo ir nacionalinio teisinio reguliavimo. Projektu numatoma reglamentuoti ginčo tarp Europos prokuratūros ir nacionalinės prokuratūros dėl kompetencijos priskyrimo sprendimo procedūrą, užtikrinančią, jog, sprendžiant ginčą dėl kompetencijos priskyrimo, tokį sprendimą priimtų teisminė institucija.</p> <p>Dėl Projekte dėstomų nuostatų Teisėjų taryba 2022 m. kovo 14 d. raštu „Dėl teisės akto projekto derinimo“ Nr. 36P-33-(7.1.10 Mr) Teisingumo ministerijai išdėstė nepritarimą teritorinėje prokuratūroje pradėto nusikalstamos veikos, kuri patenka į Europos prokuratūros kompetencijos sritį, ikiteisminio tyrimo kompetencijos priskyrimo klausimą pavesti spręsti Vilniaus apygardos teismui ir nurodė, kad šis klausimas galėtų būti perduotas spręsti ikiteisminio tyrimo teisėjui.</p> <p>Nors Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad,</p>	<p>Nepritarti.</p> <p>Visų pirma, kaip pažymėtina, aiškinamajame rašte, rengiant BPK projektą buvo vertinamos kelios alternatyvos, kuriam teismui suteikti įgaliojimus priimti sprendimą dėl kompetencijos priskyrimo. Visgi, alternatyva tokius įgaliojimus suteikti aukštesnės instancijos, t.y., Vilniaus apygardos teismui pasirinkta įvertinus ne tik kitų Europos Sąjungos valstybių narių praktiką, pagal kurią kai kuriose ES valstybėse narėse tokie įgaliojimai suteikti aukštesnės instancijos teismams (pvz. Slovakijoje, Ispanijoje, Prancūzijoje, Austrijoje yra paskirti Aukščiausi teismai), tačiau ir sprendžiamo klausimo pobūdį, turinį, teisinės pasekmes bei perspektyvą prireikus kreiptis į ESTT prejudicinio sprendimo šiuo klausimu dėl Europos Sąjungos teisės aktų aiškinimo ar galiojimo.</p> <p>Be kita ko, pagrindžiant pateiktą siūlymą būtina paminėti, kad aukštesnės instancijos teismui šiuos įgaliojimus siūloma suteikti atsižvelgiant į nagrinėjamo klausimo svarbą, bei į Europos prokuratūros kompetencijai priskirtų tirti nusikalstamų veikų pobūdį. Paminėtina, kad Europos prokuratūra yra atsakinga už ES finansiniams interesams kenkiančių nusikaltimų</p>

	<p>sprendžiant dėl subjekto, įgaliojamo priimti sprendimą dėl kompetencijos priskyrimo, bei alternatyvos tokius įgaliojimus suteikti aukštesnės instancijos teismui pasirinkimo, remiamasi kitų Europos Sąjungos valstybių narių praktika bei atsižvelgiama į sprendžiamo kausimo pobūdį, Administracijos vertinimu, nusikalstamos veikos, kuri patenka į Europos prokuratūros kompetencijos sritį, ikiteisminio tyrimo kompetencijos priskyrimo klausimas galėtų būtų sėkmingai sprendžiamas ir žemesniame lygmenyje, t. y. ikiteisminio tyrimo teisėjų. Pažymėtina, kad pastaruoju metu stebimos tendencijos, kai tam tikrus kausimus siūloma perduoti spręsti aukštesnės instancijos teismui, ir neįvertinama, kad, nesuteikiant išimtinės kompetencijos aukštesniam teismui, bet perduodant panašaus pobūdžio kausimų sprendimą žemesnio lygmens teismams, keliama ir žemesnių teismų teisėjų kompetencija.</p>	<p>tyrimą, baudžiamąjį persekiojimą ir bylų perdavimą teismui. Tokie nusikaltimai apima kelių rūšių sukčiavimą, sukčiavimą PVM kai padaroma daugiau nei 10 milijonų eurų žala, pinigų plovimą, Europos Sąjungos fondų lėšų pasisavinimą, sukčiavimą, aktyviąją / pasyviąją korupciją ir kt. Taigi, Europos prokuratūros kompetencija apima tarpvalstybinio pobūdžio sunkius nusikaltimus. Šiame kontekste pažymėtina, kad remiantis LR BPK 225 str. apygardos teismui teisingos baudžiamosios bylos, kuriose asmenys kaltinami padarę sunkius ir labai sunkius nusikaltimus. Todėl vertinant EP kompetencijai tenkančių tirti nusikalstamų veikų pobūdį, mūsų manymu šio klausimo sprendimą būtų tikslingiausia perduoti aukštesnės instancijos teismui, pagal LR nacionalinę teisę turinčiam kompetenciją nagrinėti baudžiamąsias bylas dėl padarytų sunkių nusikalstamų veikų.</p> <p>Kartu pažymėtina, kad mūsų vertinimu, darbo krūvis Vilniaus apygardos teismui žymiai nepadidėtų, nes tikėtina, kad tokie klausimai dėl kompetencijos priskyrimo kolizijos kils retai.</p>
	<p>Administracija siūlo papildyti Projekto nuostatas, įtvirtinant, kad su skundu dėl Generalinio prokuroro (jo pavaduotojo) ar jo pavedimu paskirto prokuroro sprendimo atsisakyti perduoti ikiteisminį tyrimą Europos prokuratūrai kartu pateikiami ir argumentai, kuriais grindžiamas toks atsisakymas. Tai leistų užtikrinti sklandesnį ir operatyvesnį šių klausimų sprendimo procesą</p>	<p>Nepritarti.</p> <p>Generalinio prokuroro (jo pavaduotojo) ar jo pavedimu paskirto prokuroro sprendimas atsisakyti perduoti ikiteisminį tyrimą Europos prokuratūrai įtvirtinamas nutarimu. Pagal BPK 30 str. nutarimas yra nusikalstama veiką tiriančio ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro motyvuotas dokumentas. Taigi, prokuroro motyvai ir argumentai būtų nurodyti pačiame skundžiamame nutarime ir papildomai, kitokia forma pateikti juos teismui nebūtų tikslinga.</p>

